

SANTRAUKOS

POLITINIAI INSTITUTAI

Vadzim Smok. Baltarusijos ir Lenkijos regionų politinis elitas: lyginamoji Gardino apskrities ir Palenkės vaivadijos analizė

Straipsnyje analizuojamas istorinio vystymosi, politinės santvarkos ir ekonomikos struktūros poveikis valdančiojo elito formavimosi dinamikai dviejuose kaimyniniuose Lenkijos ir Baltarusijos regionuose – Palenkės vaivadijoje ir Gardino apskrityje. Pasitelkus keletą parametrų, lyginami visi trys minėtieji veiksniai bei regioninių atstovaujamųjų organų sudėtis. Lyginimo rezultatai patvirtina, kad pasirinktieji veiksniai turi tiesioginį poveikį elito struktūrai. Be to, kai kurie parametrai rodo struktūrinius panašumus ir tai leidžia daryti prielaidą, kad būta ir kitų veiksmų lėmusių regioninių politinių elitų formavimąsi.

Raktiniai žodžiai: Gardino apskritis, Palenkės vaivadija, regioniniai elitai, demokratija, autoritarizmas.

INSTITUTAI IR VISUOMENĖS: ISTORINĖ PERSPEKTYVA

Alieh Dziarnovič. Lietuvių kalba Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje: tarp funkcijos ir statuso

Pagrindinė straipsnyje gvildinama problema – kodėl lietuvių kalba, nuo XVI a. turėjusi savo pirmuosius raštiškus užfiksavimus, o nuo 1547 m. ir turtingą knygų leidybos tradiciją (tiesa, daugiausiai Prūsijos kunigaikštystėje), taip ir nesugebėjo gauti oficialios kanceliariinės kalbos statuso valstybėje, kuri vadinosi Lietuvos Didžiąja Kunigaikštyste? Galimą atsakymą autorius mato pripažinime fakto, jog daugiaetninėje ir daugiakultūroje XV–XVII a. LDK bendrijoje egzistavo „daugelio diglosijų“ kalbinė situacija, kai kiekviena kalba turėjo savas visuomenines funkcijas. Skirtingai nuo bilingvizmo, diglosija, kaip sociolingvistinis fenomenas kalbančiojo atžvilgiu numato savosios kalbos vertinimą „šventiška–kasdieniška“ skalėje. Konkrečioje visuomeninėje sferoje vienu metu nėra naudojamos dvi kalbinės sistemos (oficiali ir liaudiškoji).

Raktiniai žodžiai: sociolingvistinė situacija, katechizacija, knygų leidyba, oficiali kanceliariinė kalba, diglosija.

Andrej Kazakievič, Andrej Asadčy. Pradėti rašyti baltarusiškai. Regioninė ir socialinė baltarusių atgimimo sudėtis, XIX a. pab. – XX a. pr.

Straipsnyje analizuojamos baltarusių kultūrinio judėjimo atstovų, kurie pradėjo savo publicistinę ar literatūrinę veiklą baltarusių kalba tarp 1880 ir 1918 m., bio-

grafijos. Aptariama gimtinių geografija, įsijungimo į kultūrinį judėjimą amžius, socialinė kilmė, išsilavinimas, profesija, gyvenimo trukmė, mirties priežastis ir kai kurie kiti parametrai. Atlikta analizė leidžia išvėlyti svarbias regionines ir socialines baltarusių judėjimo atstovų kaip atskiros grupės ypatybes ir detaliau suprasti nacijos kūrimosi procesus XIX-XX a. amžių sandūroje.

Raktiniai žodžiai: baltarusių nacija, atgimimas, kultūrinis judėjimas, nacijos susikūrimas, socialinė istorija.

Zachar Šybicka. Žydai baltarusių nacionaliniuose projektuose nuo XIX a. pradžios iki 1905 m. (problemos formulavimas)

Autorius analizuoja XIX amžiaus politines baltarusių valstybingumo atgimimo programas, siekdamas parodyti kokia vieta jose buvo skirta žydams, kaip žydų veikėjai traktavo baltarusių tautinį judėjimą ir kiek reali buvo baltarusių-žydų sąjunga kovoje už nepriklausomą Baltarusiją.

Raktiniai žodžiai: tautinis atgimimas, tautinis judėjimas, Rusijos imperija, žydai, baltarusių-žydų santykiai.

UŽSIENIO POLITIKA

Andžej Pukšto, Mantas Visockas. Santykiai tarp Europos Sąjungos ir Baltarusijos 2004-2012 m.: Lietuvos įnašas.

Straipsnyje analizuojama Europos Sąjungos užsienio politika Baltarusijos atžvilgiu ir Lietuvos rolė joje. Daroma išvada, kad ES šalys nepasiekė pilno susitarimo Rytų partnerystės politikos realizavimo ir jos perspektyvų klausimu. ES nuolat didina baltarusių opozicijos ir NVO finansavimą, tačiau neturi konkrečios šių resursų paskirstymo strategijos, kas trukdo pasiekti optimalių rezultatų. ES pastangos vystyti dvipusę partnerystę neatnešė laukiamų rezultatų ir privedė Baltarusiją prie izoliacijos. Lietuvos politika Baltarusijos atžvilgiu yra nenuosekli ir keičiasi kartu su politinių jėgų pasikeitimu valstybės aukščiausioje valdžioje. Nepaisant to, kad Lietuva laikosi vieningos su ES pozicijos Baltarusijos atžvilgiu, ji išsaugo manevro laisvę savų nacionalinių interesų realizavimo vardan.

Raktiniai žodžiai: Europos kaimynystės politika, Rytų partnerystė, Baltarusijos ir ES santykiai, Lietuvos-Baltarusijos santykiai.

RECENZIJA

Peter Rožič. Tarp diktatūros ir demokratijos: po 10 metų

Michael McFaul, Nikolai Petrov, and Andrei Ryabov (eds) (2004). Between Dictatorship and Democracy: Russian Post-Communist Political Reform. Washington Carnegie Endowment for International Peace.

Šioje recenzijoje autorius peržiūri išvadas, padarytas 2004 m. išleistoje Michael McFaul, Nikolai Petrov ir Andrei Ryabov redaguotoje knygoje, praėjus dešimčiai metų po politinio režimo Rusijoje transformacijos. Šis peržiūrėjimas tampa dar aktualesniu vieno iš redaktorių darbo JAV pasiuntiniu Rusijoje 2012-2014 metais kontekste.

Raktiniai žodžiai: Rusija, autoritarizmas, demokratija, demokratinis tranzitas, politinis režimas.